

Landskap: Småland Upptecknat av: Jan Öjvind Swahn
Härad: _____ Adress: _____
Socken: Växjö stad Berättat av: Grosshandl. Isak Johnson
Uppteckningsår: 1944 Född år 1850 närheten av Växjö.

Tegner och landsh.Mörner	1	Polis och arrest	31
Tegner och drängen	1	Järnväg	32
Tegner och hans son	2	Stora butiker, handlande	33
Tegner och nattvakten	2	Handel med lantbor	34
Nödåren 1868-1869	4	Uppköpare	34
Arbetsförhållanden	5	Sup vid affär, snus	35
Löner	6	Samfärdsel före järnvä-	
Nödbröd och nödår.Spannmål från		garnas tid	36
Skåne köps av bönderna i parti	7	Cyklar, de första	36
C.A.Swahn och klädesfabriken	9	Sigfridsmässan	37
Posten	11	Höstmarknaden	38
Diligenser	11	Rackare och hästbyten	38
Kuvert	12		
Tidningar	14		
Nyheter i kyrkan.Kyrksamhet.	15		
Sjärlaringning för Oscar I	15		
Skvällerspeglar	17		
Brandvakter	18		
Belysning på gatorna	19		
Brandkår	21		
Sprutmönstring	22		
Alarm vid eldsvåda	23		
Danskarna plundrar och bränner	24		
Gatuväsen	25		
Kreatursskötsel i staden	26		
Vatten	28		
Renhållning	30		

ACC. N:R M. 9479: /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Historia om Tegnér.

Jaså, gamla sägner vill han allt höra, va! Jo, det kan jag allt en bra och den är om landshövding Mörner och biskop Tegnér den. Si det var så att landshövding Mörner han ville inte på några villkor veta av biskop Tegnér. Nej, så en gång när Tegnéren kom dit och skulle hälsa på landshövdingen, så lät han säga honom att han inte var hemma. Men då sa Tegner som så, att han nog hade setthan sitta där oppe och nicka hos sej.

Historia om Tegnér.

Tegnér han var ju lite konstig, och en gång så fick han för sej att han skulle hoppa ut från sin balkong och ner på marken. Men det fick hans dräng syn på och så sa han till honom: Inte ska väl biskopen hoppa från balkongen inte och ner på marken, det kan väl vem som helst göra. Nej ta och hoppa från marken och upp till balkongen, det kunde vara något att göra det!

ACC. N:R M. 9479:2.

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Historia om Tegnér.

Ja, så kan jag en till för det var ju så att Tegner han hade en son och den sonen han brukade vara klädd i en stor och vider slängkappa, han. Och en gång när han var ute och gick med ett fruntimmer, så mötte han far sin. Men faderen han frågade honom som så: Vad är det för något du haver där under din arm? - Jo, far, svarade han, det är bara en gammal ridsadel som jag har varit och hämtat hos sadelmakaren. - Ja, jag sir väl det, min son, svarade Tegner, och stigbyglarna di hänger ända nerom kappan på dej. För det var ju så att fötterna di tittade fram därunder kanten, för större var inte kappan.

Historia om Tegnér.

En gång var Tegnér i en stad och han var ute och gick och det var sent vordet på aftonen, som vanligt när Tegner hade varit någonstans. Och så där på gatan, så

ACC. N:R **M. 9479:3.**

mötte han en nattväktarena. Och Tegner han stannade
och tilltalade nattvakten och frågade honom: Säg mig
väktare, vad lider tiden? Och då sa han: Klockan är
midnatt slagen och herr Biskopen borde vara hemma
vid denna sena temma! Ja si det var en gammal skol-
kamrat till Tegner dendär nattvakten, och han hade
känt igen honom.

I. Väktare, vad lider tiden?
Männne midnattstimman inne är?
V. Den timmen, den är ren förliden,
då en biskopp hemma varn ylar.

ACC. N:R M. 9479:4

Y
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nödåren 1868-1869.

Jag minns såväl den där förskräckliga hungersnöden som var år 1868 och 1869. Ja, det var en förskräcklig tid. Det var många här då som for till Amerika, men mest på landsbygden. Det var ett par, som for då, som senare har varit här och hälsat på i Sverige och då var de hos mej och hälsade på mej och då sa de att de mindes hur snäll min mor hade varit mot dem då när det var nöd, för hon had. bjudit dem på smörgåsar ett par gånger.

ACC. N:R M. 9479:5.

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Arbetsförhållanden m.m.

Om han vill att jag ska säga vad det är som gläder mej mest av det som jag har varit med om, så ska jag säga han, att det är nog det att arbetareklassens villkor har blivit så oerhört mycket förbättrade. I min ungdom hände det att di fick börja arbeta vid fyrtiden på morgonen och att di fick gå så uselt klädda, att det inte var likt nånting, och dåligt med mat det hade de, och när de skulle tala med husbonden så var det till att stå i givakt med myssan i handen. Arbetsdagen kunde vara 12 timmar och mer till och det hände att vi fick stryk till ibland. En gång var jag närvarande vid en domstol här en bit utanför stan och då var det en adlig herre som stod tilltalad för att han hade slagit en av sina tjänare. Han blev tillfrågad huru många örfilar han hade givit denne, men på det svarade han: Ja, det kan jag verkligen inte säga, för

jag dörvlade till honom så i ilska att jag inte hann med å räkna dem alla. Å då skrattade de, både domare och nämndemän.

Vidare var alla redskap ytterligt primitiva och vi hade endast handkraft att reda oss med. Inga maskiner hade vi. På landet där skar de rågen med skära, de hade inte en gång lie, och nära skördemaskiner de drömde de inte om en gång.

Avlöningen här i stan i min ungdom för en hantverkare och arbetare den kunde väl vara på sin höjd en 75 öre för kvinnor kanske hälften eller i bästa fall 50 öre.

Man var fri en och en halv timme vid middag, en timma vid frukost och en halvtimme vid merafton.

ACC. N:R

M. 9479:7

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nödåren 1868-1869.

Jag var kusk för landssekreterare Holmberg några gånger under nödåren, och vi for och tittade på hur de hade det och på de ställena dit vi kom där la de fram sina brödkakor för att visa oss hurdana de var och de var alldeles svarta och tunga och hårda, och de sa att de var mest bara hasselknopp och mossor och lav och annat sådant i, som de hade blandat i brödsäden. På sina håll^a hade de magasin där de lagrade spannemål för socknarna och därifrån delade de ut till allmogen. Min far och en smed och en gästgivare här i stan de tog en dag och for ner till Malmö med en vagn och där köpte de in en hel last med spannemål som de forslade hit hem till det fattiga Småland, och här sålde de det till folk som behövde säd. Se det var så att det kom inte en droppa regn efter det de hade sått ut på våren, och himlen var alldeles klar och utan en

ACC. N:R M. 9479:8.

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

enda molnsudd i ett sträck i månader både natt och dag.
Till råga på allt så hade vi en massa skogseldar som
då i torkan härjade värre än någonsin tidigare och
det saknades allt vatten till att försöka släcka dem
och som en följd utav de här skogsbränderna så vilade
det över hela nejden och inne i Växjö med en ständig
rök och dimma som luktade bränt. Den stack en i ögonen
när en kom ut om morgnarna och man kunde inte se klart
på litet hålla bara för den.

Swahnska klädesfabriken. Arbetsförhållanden där.

Ja, så när jag kom hit så var här den Swahnska fabriken men den brann strax efter ner till grunden och ägaren av den kunde sen inte bygga upp den här i Växjö mera utan han flyttade till Karlskrona med hela fabriken.

De som hade arbetat där de stannade mest kvar här i stan och försökte att få sej ett annat arbete, men det var ofta svårt, och de led allt nöd mycket.

De fleste arbetarefamiljerna då de var bosatta på norr och på Båtsmansbacken och vid Sandgårdsgatan. Deras bostäder var minsann minst sagt miserabla, de var dåligt ombonade och de flesta har blivit utdömda under tidernas lopp, och där får nu ingen bo längre. Det vanliga för även större arbetarefamiljer, där barnen kunde vara mycket talrika, var ett rum och kök. Men vad de då för tiden fick i lön vid fabriken, det kan jag

ACC. N:R M. 9479:10.

för tillfället just inte erinra mej, men litet bättre
än arbetarna på andra ställen i staden hade de det
allt. Swahn var en duktig och mycket verksam man
och därtill en mycket omtyckt sällskapsmänniska, han.
Han flyttade själv till Sandsbro sen, när det brunnit,
och där brukade han själv ibland vara ute på åkrarna
hos sina arbetare och då gick han i en lång svart rock
och den gick upp i en huva som han hade slängt öfver
huvudet när det regnade.

18
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R

M.

9479 ://

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Posten.

Posthuset var belöget vid Sandgårdsgatan, åtminstone var det så så länge jag kan minnas tillbaka. Den var i den tomten där nu Johanssons järnhandel har varit. Det var en liten och ussling lokal och där var bara en liten lucka som man skulle knacka på, om man ville hämta ut sin post eller kanske lämna in något själv. För då för tiden fick man själv hämta sin post om man ville ha någon, för det fanns inga brevbärare och stadens invånareantal var ju så litet då. Posten kom till stan med postskjuts som gick mellan Växjö och Kalmar åtminstone tre gånger varje vecka. Det var den stora diligensvagnen det som körde med den och den kunde ta passagerare också. Inne i vagnen fick det väl plats två stycken utom postsäckarna, och kanske nån extra på taket med. Min svåger brukade skjutsa från Dädersjö till Lenhovda. Han som körde den hade ett fint blåshorn

ACC. N:R M. 9479:12.

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och på det tutteluttade han om det var någon som kom
honom i vägen. De hade uniform med blanka knappar
och mössa och så hade de väl något litet vapen, en
värja eller vad det nu kunde vara. Ibland när det var
tjällossning så fastnade diligenserna, som ju var för-
skräckligt tunga och då hade de ett förskräckligt schå
med att gräva fram dem och lyfta upp den med hjälp av
stockar och bjälkar och hävstänger. Det var alltid
parhästar framför diligensen. Det brukade vara så att
det var en liten körsven med som den fick lämna som
hyrde ut hästarna, men den han fick allt bara sitta
där och titta på, för postiljonen han ville allt
helst köra själver, kan tro. Då liksom nu kunde man
förstås skicka pengar med posten, och man fick ett
litet kvitto på dem.

ACC. N:R M. 9479:13.

13
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kuvert.

Kuverter fanns det inga utan det fick man bekväma sig till att vika själv, och det gick till så att man tog ett papper och så vek man det längs med så att sidorna rörde vid varandra, sen vek man på det andra hållet så att det blev ett lock och ett kuvert. Sen lackade man ihop det, och de hade något som de kallade för munlack. Var det värdepost så skulle där vara minst tre men vanligen fem sigill på.

Ett av grosshandlare
Isak Johnsson tillverkat
kuvert, för att demonstrera
hur det skulle vikas.

ACC. N:R M. 9479:14

19
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tidningar.

Av tidningar hade vi Växjöbladet, som jag tror utkom tre gånger i veckan. På landet där utanför Växjö, där jag växte opp som barn hade vi bara en stockholmstidning och den var vi tre familjer om, och så var det oftast inne i stan med, att man var flera om samma blad. I tidningarna var det ett kvitto i slutet av det sista numret för året och med hjälp av det så förnyade man sin prenumeration.

ACC. N:R M. 9479-15

15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nyhetsuppläsning i kyrkan. Kyrksamhet. Ringning vid
Oscar I:s död.

Nyheterna läste de även upp i kyrkan, och jag tror att det var till stor del på den grund som folk var så kyrksamma, som de faktiskt var då för tiden, för jag vill minnas att det nästan aldrig var mer än en person hemma i varje hus vid gudstjänsttid. Det var så förskräckligt kallt i kyrkan, att man kunde frysa sej fördärvad, jag minns att jag har suttit där och huttrat många gånger så att tänderna har skallrat i munnen på mej, så att jag knappast har kunnat höra vad prästen sagt, och många ^aär det som sagt som bara gick dit för att höra nyheterna. Jag minns tillexempel när den här kung Oscar I hade dött, så läste prästen upp det från predikstolen, och efter detta meddelande om konungens död, så omtalade han, att själaringing skulle vara anordnad i kyrkan i tre månader i sträck, och han hade

ACC. N:R M. 9479:16.

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gjort upp en stor plan över hur det skulle gå till här-
vidlag, och alla skulle vara behjälpliga vid ringandet
och så skulle de ringa i klockorna den ene efter den
andre.

ACC. N:R M. 9479:17.

17
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skvallerspeglar.

Skvallerspeglar hade de i vartenda hus tror jag, och innanför satt de - mest fruntimrena förstås - och tittade efter vad det kunde vara för folk som kom gåendes gatan upp. Men de var rädda för att ses där de satt och kikade bakom gardinerna.

ACC. N:R M. 9479:18.

18
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brandvakter.

Om nätterna gick här brandvakter eller nattvakter som de också kallades, och de hade till uppgift att se till att det inte uppstod några eldsvådor och att inga tjyverier försiggick. De hade med sig stora kontrollur, som de bar om midjan på sej i stora läderband och skinnväskor, och så var där en del kontrollnycklar litet varstans och de skulle vri runt i kontrolluren med dessa på bestämda tider, så att man kunde se om de verkligen hade gått sina pass som de skulle.

De första åren jag minns, så fick de ropa ut timmarna så de skrek: Klockan är elva slagen tillexempel. Men sen hörde de opp med det rätt snart, och när jag flyttade hit till stan så tror jag de hade slutat med det.

ACC. N:R M. 9479:19.

19
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Belysning på gatorna.

Till att lysa upp gatorna med när det var mörkt hade de lampor, men det var inte fotogen i dem, det minns jag, utan någon annan olja. De skulle tändas vid mörkrets inbrott och sen skulle de släckas igen klockan elva, och sen var det nermörkt i stan, och det skulle vara tyst och lugnt då.

Gatlyktorna var kantiga, rätt höga glasapparater som satt i den översta delen av trästolpar. När man skulle tända dem, öppnade de visst vid ena sidan på en av rutorna och stack in nån trätändstång eller så där, som de tände med. De tändes när mörkret föll på och sen brann de till klockan elva, då en plåtslagare och handlare Strömberg hade tagit på entreprenad att släcka dem. Han skulle förresten tillse att de tändes också. Lampor var det vid de flesta gator

ACC. N:R M. 9479:20.

20
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men de lyste ju inte så bra, och sen de släckts
klockan elva var det alldeles nermörkt, och då fick
folk gå där och famla i gathörnen och snubbla om kuller-
stenarna. Somliga hade förstås lampor och en del
drängar fick gå och hämta sitt herrskap med vid till-
ställningar, och då ha en lampa med sig till att lysa
dem med.

ACC. N:R M. 9479:21

21
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brandkår.

Brandkåren bestod bara i att alla som bodde i stan lik-
som var inregistrerade och så kunde de sammakallas vid
behov. Jag för min del tillhörde Rivnings- och Bär-
ningsavdelningen. Var och en hade fått i uppdrag vissa
saker, som det i händelse av brand skulle tillkomma ho-
nom att utföra, och det skulle han vara beredd på,
men dessutom på att vid behov hjälpa till med andra
saker också. Vi i Rivnings- och Bärningsavdelningen
skulle rädda personer som var i fara att bli inne-
brända, men dessutom se till att lösöre, som var ho-
tat av elden blev bärgat och även riva hus ifall att
brandgator skulle behöva röjas upp.

Redskapen som vi hade att ta till när det kom eld lös
var av det allra enklaste och primitivaste slaget. Det
var tillexempel sådana där handdrivna sprutor, som det
fordrades en massa folk till att sköta, och så var det

ACC. N:R M. 9479:22.

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en del hackor och spadar och litet stegar och svabbar.

På gårdarna skulle de ha vattentunnor i beredskap, men

det var inte på ^{en} lngt när alla som hade det inte. Men

de som verkligen var måna om sina gårdar såg väl till

att stod en tunna surt vatten i ett hörn och luktade.

Den största brand som har varit här i min tid det är

nog när tändsticksfabriket brann, och så förstås när

Swahnska klädesfabriken brann upp.

Sprutmönstring hade de ibland och det bestod i att vi

skulle infinna oss till en mönstring, och där fick vi

kanske lite instruktioner, men det var allt. Och det x

var då inte ofta som det var sprutmönstring inte. Vi ha-

de också en oavlönad brandchef, och han skulle vara den

som ledde släckningsarbetet i händelse av eldsvåda.

Om det utbröt eld så skulle givetvis stadens befolk-

ning alarmeras, och då gällde det att åstadkomma så

mycket buller och oljud som möjligt var. De tutade i

1. tillägg till Lunds Folkminnesarkiv

ACC. N:R M. 9479:23.

23

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

horn och trummade på trummor, men värst var det nog när de satte i gång med sina skärror, som de snodde med. Och så kunde det hända att de ringde med kyrk-klockorna om det var riktigt allvarligt.

ACC. N:R M. 9479:24.

24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Danskarna bränner och plundrar.

Danskarna ska ha bränt upp stan här en gång säger de,
och då plundrade de och levde illa här också.

ACC. N:R M. 9479:25

25
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gatuväsen.

Gatorna var dåförtiden helt annorlunda mot vad de är nu. De var överallt belagda med stora kullerstenar och mellan dessa växte det frodigt med gräs. Trottoarer fanns det här och var på sjuttitalet, men de var inte vanliga.

Gårdsägaren fick alltid sköta om sopning och snöskottning på sin del av gatan, och där fick han vintertid se till att trafiken kunde fortgå obehindrat samt att det var sopat och sandat där folk skulle gå.

ACC. N:R M. 9479: 26.

26
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kreatursskötsel i staden.

Djur hade de då i sina uthus, även inne i staden,
både kor och får och grisar.

Svinen fick hållas i stior som de hade byggt under
dassena, och där gick de och snaskade och smaskade i
sej vad som händelsevis kom från våningen över ner till
dem, och det nöjde de sej med, annars så sparkade de
unnan det. Ibland slapp nassarna ut av en olyckshän-
delse och då var det ett väldigt liv innan man lyck-
ligt och väl fick dem under tak igen.

När det blev den tiden att man skulle släppa ut krea-
turen på stadens mulbetesområden, plögade detta tillgå
så att om sommarmorgnarna ägaren till djuren eller hans
dräng eller piga drev dessa genom staden och ut till
en grind vid det ifrågavarande området. Där var nå-
gon då som tog emot dem, men sen fick de sköta sig själ-
va till de på kvällen kom någon och drev dem samman till

ACC. N:R M. 9479:27

22
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

grinden, där då ägaren eller hans ombud fick avhämta
dem, och åter driva hem dem till fähuset i staden,
där de sen blev mjölkade och omsedda.

ACC. N:R M. 9479:28.

28

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vatten.

Det vatten som skulle användas till dryck och matlagning det hämtade nog de fleste från biskopskällan.

Där var det finaste vattnet som fanns att få i stan, för det de hade på sina brunnar på gårdarna och tomterna i stan, det var nästan odrickbart, åtminstone tyckte jag att vattnet här var ovanligt dåligt.

En annan sådan där allmän brunn där de hade ovanligt gott vatten var Tomtakällan mitt i stan vid Nygatan, och den brunnen var där visst bara ett trälock över.

Vattnet som skulle hämtas från dessa källor, det bar de hem i sina stora krukor som pigorna fick känka hem med i axelok som de kallade det. Det de bar hem då skulle räcka för hela dan, så det gällde att vara rätt så sparsam. Biskopskällan låg här strax nedom biskopsgården, så det kunde bli lång väg att gå för dem som hämtade vatten där, och bodde inne i stan. Tomtakällan

ACC. N:R

M. 9479:29.

29

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

låg ute i gatan, och den varf försedd med pump. Vid
de här pumparna var det ofta mycket folk samlat, hu-
vudsakligen tillhörande det svagare könet, och det
var ofta en hel del skvaller, som förmedlades där.

Vatten, som ej skulle användas till mat och dryck, det
kunde man mycket väl få i gårdsbrunnarna, och av deras
innehåll gav man åt kreaturen till exempel. År 1888
tror jag det var som vi sen fick vattenledning.

ACC. N:R M. 9479:30.

30
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Renhållning.

Sopor och svinmat och annat avfall, det var det ett riktigt aber med tyckte jag. Hästgödsel kom de och hämtade, bönderna i trakterna runt omkring stan alltså, och körde ut till sina åkrar om dagarna, och när de då fick spillningen och latrinen för intet, så brukade de även ta med sej soporna också, liksom till en betalning, och dessa hävde de sen i skogarna utanföre. Varje gårdsägare skulle hålla rent på den del av gatan som tillkom honom, och dessutom på gårdarna förstås. Sundhetspoliser hade de inte i min ungdom, och när jag kom till stan, men det inrättades senare, och dessförinnan så var det den ordinarie polisen som kontrollerade att det var snyggt på gårdarna, men det var nog si och så med det i alla fall. De var minsann inte så noga.

ACC. N:R

M. 9479:3/.

3/
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Polis och arrest.

Arresten var belägen i stadshuset under där nere i källarena. Dit stoppade de mest fulla karlar, som kunde få hållas med att skråla och sjunga och leva där tills de somnade, utan att de störde nån. Polisstationen var ovanför denna arrest. Poliserna var inte så många på den tiden, men det var överlag präktiga karlar. Till nattvakter hade de lejt folk som hade andra yrken för sej om dagarna.

Järnvägen.

När järnvägen kom hit var det allt de som tyckte att det var ett onödigt och kostsamt företag, som det inte kunde vara nån glädje med, utan bara motsatsen.

Den som var mest emot företaget var allt lektor Rundbeck, som tyckte det var alldeles överflödigt. De berättade om baron Ramel, som förresten brukade säga att han var högre än kungen som frimurare och kom näst efter honom i riket i andra spørsmål, de brukade berättat att han sagt till dem som kom och skulle dra fram järnvägslinjer över hans marker, att de skulle dra åt helvete i stället, och dit ville han också helst skicka dem.

ACC. N:R **M. 9479:33.**

33
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Storhandlande.

Av handlarena var nog Berg den störste och rikaste, och han har ju också donerat en hel massa till stan.

En annan var Buse, som var snushandlare mest, men han hade även färgeri. Han hade sin affär vid torget åt kyrkan till vill jag minnas. Och så var det Schander, som var en ovanligt framstående köpman med mekanisk verkstad och tändsticksfabrik och var en mycket nyttig samhällsmedlem. En annan var Rundberg som var brännvinshandlande.

Handel, speciellt med bönder.

Schander var allt den som bönderna handlade mest med. Men i fråga om järnvaror och redskap var det nog Stenlund, som var mest populär. Även Bergs hade mycket lantliga kunder. De köpte sill och salt - det var huvudsaken för dem, men även en del kaffe och socker kunde de inhandla vid sina stadsbesök. Bönderna lämnade nog mestadels sina produkter till privatpersoner i staden, mera sällan och först på senare tid till en del uppköpare, spannmålshandlare och slaktare. Det var smör och ägg och kalvar och får och fläsk och kött som de hade med sej mest, och det hade åtgång. Det var ju så att så länge det var till privatpersoner de levererade varorna, så stannade de liksom inom bygden, men när sen uppköparen kom och tog hand om det, så blev det skickat långa vägar härifrån, och tillgången här blev sämre, för förut hade de varit mest självförsörjande här,

ACC. N:R M. 9479:35

35
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Se uppköparna kunde nog ibland betala bättre än vad de kunde i hemmen inne i stan.

När de nu handlade inne i affärerna så skulle bönderna alltid ha sej en dosa snus full på köpet, det var regeln det. Somliga handlande bjöd sin stora kunder på en syp brännvin med, men det var inte så vanligt.

Bönderna brukade fara till stan två gånger i veckan, och det var på onsdagar och lördagar, för det var toggdagar då som nu. De stannade aldrig i stan över natten utan reste tillbaka samma dag. Men tidigt fick de ge sej i väg på mornarna för de hade ofta en tre fyra mil in och det ju inte fort om det var stora lass och dåliga var vägarna.

ACC. N:R M. 9479:36.

36

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Samfärdsel före järnvägarna.

Samfärdseln här före järnvägarna kom till försiggick så gott som uteslutande med hästskjuts. Det fanns gott om gästgivaregårdar, som var skyldiga att hålla hästar, tillexempel i Nöbbeled, Ör, Åseda och Risinge. Det var mycket billigt att resa och dessutom var det många borgare som höll sej med häst och vagn själva då för tiden, liksom en del har bil nu, men det var allt bra mycket vanligare med häst och vagn då än vad det är med bil nu. Vidare hade de i min ungdom träcyklar. För att de skulle kunna äntra dessa höga ekipager var de tvungna att le fram dem till någon ställning eller något högt föremål, där de kunde kliva upp högt nog för att komma på. Det ena hjulet var åtminstone en två alnar högt och den som satt där på cykeln hade sitsen i brösthöjd över marken. Men det var nog bara en och annan som åkte på didänna.

Handskr. 9479:36:113

ACC. N:R M. 9479:37.

37
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sigfridsmässan.

Vid sigfridsmässememarknad var handeln alltid oerhört livlig och det kom hit handlare här till stan från både Malmö och Karlshamn och Karlskrona och Kalmar och då brukade dessa göra upp sina affärer för hela det kommande året. En del klädeshandlare kom, liksom skinnhandlare, och de hyrde butiker av borgarna vid torget och där sålde de sina varor. Vidare hade de laggkärl, vagnar, slädar och mängd olika slöjdalster. En del handlade med linnevaror och även med lin.

ACC. N:R M. 9479:38.

78
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Höstmarknaden.

Vid Sigfridsmässemarken hade de inga kreatur att sälja
vad jag kan minnas. De som bytte hästar och så de kom
hit till höstmarknaden. Där var det gott om hästsko-
jare och jag tror de kalla dem för rackare.